

Nr 147.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående statsbidrag till privatläroverk m. m.; given Stockholms slott den 9 mars 1951.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande statsrådet hemställt.

GUSTAF ADOLF.

Tage Erlander.

Propositionens huvudsakliga innehåll.

I anslutning till förslag, som på föredragning av chefen för civildepartementet samtidigt härmed framlägges, rörande dels genomförandet av de i princip beslutade lönerregleringarna för lärarpersonalen vid privatläroverk och folkhögskolor, dels ock genomförande av en lönerreglering för lärarpersonalen vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala och en provisorisk löneförbättring för personalen vid vissa privata handarbets- och skolköksseminarier, föreslås i förevarande proposition nya grunder för statens bidrag till lärarlönekostnaderna vid nämnda läroanstalter. Statsbidrag föreslås skola utgå med 90 procent av sagda kostnader (inklusive de fortlöpande pensionsavgifterna) vid folkhögskolor och fackskolan samt med sammanlagt högst 75 procent av samma kostnader vid dels gruppen privatläroverk, dels ock gruppen privata handarbets- och skolköksseminarier.

I propositionen äskas anslag till nämnda statsbidrag samt till dyrtidstillägg å lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.

Slutligen föreslås i propositionen, att ett område av folkskoleseminariets i Umeå tomt skall få avgiftsfritt upplåtas till Västerbottens läns landsting för uppförande av en nybyggnad för skolköksseminarium.

*Utdrag av protokollet över ecklesiastikärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 9
mars 1951.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, statsråden MÖLLER, SKÖLD, QUENSEL, DANIELSON, VOUGT, ZETTERBERG, NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, MOSSBERG, ANDERSSON, LINGMAN.

Efter gemensam beredning med cheferna för finans- och civildepartementen anför statsminister Erlander följande.

I årets statsverksproposition, bilagan åttonde huvudtiteln, har Kungl. Maj:t under punkterna 186, 195, 259 och 385 föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition, för budgetåret 1951/52 beräkna

dels till Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk ett förslagsanslag av 3 700 000 kronor,

dels till Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd ett anslag av 100 000 kronor,

dels till Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala ett anslag av 325 000 kronor,

dels till Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål ett anslag av 55 000 kronor,

dels till Folkhögskolor: Understöd ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor,

dels ock till Dyrtdistillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Sedan beredningen av dessa anslagsfrågor numera avslutats, anhåller jag att få ånyo anmäla desamma.

1. Statsbidrag till vissa privatläroverk.

För innevarande budgetår finnas under riksstatens åttonde huvudtitel under härefter avgivna rubriker uppförda anslag med följande belopp.

Privatläroverk: Bidrag till högre goss- och samskolor	1 025 000
» : Bidrag till högre flickskolor	285 000
» : Bidrag till enskilda mellanskolor	90 000
» : Särskilt bidrag till verksamheten vid statsunderstödda privatläroverk	40 000
	Summa kronor 1 440 000

Dessutom utgå lönetillägg till lärare vid ifrågavarande privatläroverk ur de under åttonde huvudtiteln upptagna särskilda anslagen till särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter, till dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter och till kristillägg. Dessa bidrag torde något överstiga det angivna beloppet av 1 440 000 kronor.

Med bifall till Kungl. Maj:ts i propositionen 1950: 232 framlagda förslag godkände 1950 års riksdag grunderna för en lönereglering för de statsunderstödda privatläroverken, avsedd att träda i tillämpning den 1 juli 1951.

I propositionen gavs även en redogörelse för statsbidragsfrågan (s. 4—7 och 20—24), till vilken redogörelse torde få hänvisas. Såsom av propositionen framgår förelades emellertid riksdagen icke något förslag rörande de statsbidragsgrunder, som borde gälla i anslutning till den nya löneregleringen. Med hänsyn till remissinstansernas kritik av de förslag härutinnan, som framlagts av 1944 års lönekommitté för privatläroverken, ansågs nämligen statsbidragsfrågan vara i behov av ytterligare överväganden. Föredragande statsrådet förutsatte emellertid, att den totala kostnadsökning, som för privatläroverken föranleddes av löneregleringen, i princip skulle bäras av statsverket.

Föredraganden. Ett genomförande av den lönereglering för privatläroverkens lärare, varom förslag förelägges riksdagen i annat sammanhang, nödvändiggör såväl en ökning av statens bidrag till privatläroverken som en omläggning av nuvarande grunder för bidragens utgående.

Jag delar kommitténs principiella uppfattning, att i samband med lönereglering för privatläroverkens lärare de nuvarande mångskiftande formerna för understöd åt dessa läroverk och deras lärare bära avvecklas och ersättas med en enda form för statsbidrag, nämligen bidrag till bestridande av avlöningskostnaderna.

Enligt kommitténs förslag skulle årligen för varje skola bestämmas ett särskilt statsbidragsbelopp, som skulle utgöra skillnaden mellan skolans kostnader för lärarlöner och det s. k. icke-statliga bidraget. Sistnämnda bidrag skulle i princip utgå med samma belopp som i sådant hänseende utgick för budgetåret 1948/49, d. v. s. året närmast före det då kommittén tänkt sig att löneregleringen skulle träda i kraft. Summan av statsbidragen till samtliga skolor skulle dock enligt kommitténs förslag få utgöra högst 78 procent av de sammanlagda avlöningskostnaderna vid samma skolor.

Även om med hänsyn till de mångskiftande förhållandena vid privatläroverken skäl kunna åberopas för det av kommittén föreslagna statsbidragssystemet, torde det ur praktisk synpunkt vara mindre väl avvägt. Samtliga hörda myndigheter ha också rest invändningar mot detsamma. I remissvaren ha olika förslag till en lösning av denna svåra fråga framförts. För egen del vill jag förordade, att statsbidragssystemet ordnas så, att till varje skola utan behovsprövning utgår statsbidrag med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser, med möjlighet för den eller de skolor, för vilka ett statsbidrag av 60 procent prövas vara otillräckligt, att efter framställning till Kungl. Maj:t erhålla ytterligare bidrag. Dock må statsbidragen till samtliga av detta system omfattade privatläroverk tillhoppa icke överstiga 75 procent av samtliga skolornas sammanlagda lärarlönekostnader. Jag utgår från att kommuner, stiftelser och andra, som hittills lämnat vissa bidrag till privatläroverkens verksamhet, skola fortsätta härmed jämväl efter den höjning av statens bidragsmedel, som den av mig nu förordade statsbidragsregleringen innebär.

Då det synes skäligt, att privatläroverken erhålla understöd även till bestridande av huvudmansavgifter för lärarnas pensionering, föreslår jag, att de fortlöpande avgifterna inräknas i de lärarlönekostnader, å vilka statsbidrag skall utgå.

I överensstämmelse med vad som regelmässigt gäller i fråga om statsbidrag till lönekostnader på skolväsendets område torde under löpande redovisningsår förskott på statsbidraget böra utgå, förslagsvis med högst 90 procent av det sammanlagda statsbidraget för föregående redovisningsår.

Statens bidrag till lönekostnader och huvudmansavgifter enligt av mig nu förordade grunder torde vid ett rörligt tillägg av 12 procent kunna uppskattas till i runt tal 3 700 000 kronor, vilket skulle innebära en utgiftsökning för statsverket med omkring 800 000 kronor. Förstnämnda belopp torde böra anvisas såsom ett särskilt förslagsanslag under rubriken Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk. Till bestridande av de merkostnader, som uppkomma genom det rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent, ha medel anvisats under tolfte huvudtiteln.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela erforderliga villkor och bestämmelser rörande statsbidragen.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsbidrag till vissa privatläroverk, att gälla från och med den 1 juli 1951;

b) till *Privatläroverk: Bidrag till vissa privatläroverk* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 3 700 000 kronor.

2. Statsbidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala.

Hittillsvarande förhållanden.

I sitt den 10 februari 1950 avgivna betänkande angående bland annat lönerreglering m. m. för lärarpersonalen vid fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala har 1944 års lönekommitté för *privatläroverken* i fråga om hittills utgående statsunderstöd åt fackskolan inledningsvis anfört följande.

Fackskolan erhöll statsunderstöd första gången år 1897 med 2 200 kronor. Allteftersom nya kurser tillkommo höjdes understödet. Under de första decennierna utgingo understöden dels som bidrag till var och en av de olika lärarutbildningskurserna, dels till förbättring över huvud taget av skolans ekonomiska ställning.

Efter en inom skolöverstyrelsen verkställd utredning sammanslogos (propositionen 1920: 369) från och med år 1921 de till skolans olika kurser utgående anslagen till ett gemensamt anslag, vilket då bestämdes till 95 000 kronor. Vid fixerandet av denna summa utgick man från de skolan tidigare beviljade understöden, vartill lades dels ett bidrag till täckande av de genom prisstegringarna starkt ökade driftkostnaderna, dels ett bidrag motsvarande merkostnaden för en samtidigt införd bestämmelse om minimilöner för lärarpersonalen. Av ett till utredningen fogat statförslag framgick, att anslaget skulle ha behövt höjas med ytterligare c:a 10 000 kronor, för att förlust å skolverksamheten helt skulle kunnat undvikas.

Statsunderstödet till fackskolan har efter år 1921 undergått betydande växlingar. Oaktat skolans bokslut visade årlig förlust å rörelsen, nedskars av statsfinansiella skäl anslaget redan år 1923 till 75 000 kronor, höjdes 1925 till 80 000 kronor, men minskades år 1933 till 70 000 kronor och år 1940 till 65 000 kronor. Under hela denna tid har dessutom av statsmedel utgått dyrtidstillägg till lärarpersonalen, från och med 1941 också kristillägg och från och med den 1 juli 1946 särskilt lönetillägg, vartill medel beräknats under andra anslag i åttonde huvudtiteln än det under särskild rubrik upptagna huvudanslaget till skolan. Det sistnämnda har under 1940-talet utökats med en del skolan beviljade understöd för särskilda ändamål; frånräknas dessa kan själva grundanslaget fortfarande sägas utgöra 65 000 kronor, d. v. s. 30 000 kronor mindre, än vad 1920 års utredning ansåg erforderligt för skolverksamhetens stödande.

Statsbidraget till fackskolan utgår för innevarande budgetår från följande under åttonde huvudtiteln upptagna riksstatsanslag.

- H 27 Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala (nu 140 000 kronor).
 H 29 Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.
 N 21 Dyrkoststillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.
 N 24 Kristillägg.

I huvudanslaget å 140 000 kronor äro beräknade anslagsmedel till följande ändamål.

1. Grundunderstöd	65 000
2. Anslag till tillfällig löneförbättring (fr. o. m. 1941/42)	35 300
3. Anslag för höjda bränslekostnader (fr. o. m. 1943/44)	4 000
4. Anslag för förlängd lärarinneutbildning (fr. o. m. 1945/46)	7 000
5. Anslag för 2 förberedande lärarinnekurser (fr. o. m. 1945/46)	7 000
6. Anslag för dubblerad lärarinnekurs, intagen 1950	7 500
7. Anslag för ökade allmänna omkostnader (fr. o. m. 1949/50)	7 200
8. Anslag till höjda premier till riksförsäkringsanstalten och höjda timplärlöner (fr. o. m. 1950/51)	7 000
	<hr/>
Summa kronor	140 000

Beträffande gällande statsbidragsföreskrifter torde få hänvisas till statsliggarens uppgifter under ifrågavarande anslag.

Kommittén har i sitt betänkande lämnat en redogörelse för fackskolans ekonomiska ställning med hänsyn till förhållandena under budgetåret 1948/49. Av redogörelsen må anföras följande.

Fackskolan äges av Sällskapet Uppsala enskilda läroverk. Sällskapet är en stiftelse, vars tillgångar enligt av Kungl. Maj:t fastställt reglemente skola förvaltas som offentlig egendom och ej få användas för medlemmarnas enskilda fördel.

Utom statsbidrag å 222 905 kronor åtnjöt fackskolan under budgetåret 1948/49 anslag från Uppsala stad till tillfällig löneförbättring med 5 450 kronor och till verksamheten med 15 000 kronor, varav 3 000 kronor till daghemmet, samt från landstinget med 5 000 kronor, sammanlagt 25 450 kronor.

Eleavgifterna uppgingo under budgetåret 1948/49 till 102 607 kronor, varav 1 265 kronor utgjorde inskrivningsavgifter.

Övriga inkomster uppgingo under nämnda budgetår till 50 503 kronor, i vilket belopp ingingo bl. a. nettoinkomsterna för elevernas avgifter för måltiderna, försäljning av bakverk och matvaror samt ersättningar från vissa skolor för undervisning, meddelad av fackskolans lärarinnor (tillika övningsundervisning för seminarieeleverna).

De sammanlagda inkomsterna under budgetåret 1948/49 utgjorde alltså (222 905 + 25 450 + 102 607 + 50 503 =) 401 465 kronor.

Utgifterna för lärarlöner utgjorde 264 872 kronor. Ifrågavarande budgetår slutade med en förlust av 16 285 kronor. I detta sammanhang må framhållas, att fackskolans rörelse under de senaste tio budgetåren utvisar en förlust av i genomsnitt 15 765 kronor.

Utöver ovan angivna inkomster erhåller fackskolan sedan år 1920 från Knut och Alice Wallenbergs stiftelse ett årligt anslag på 25 000 kronor, för vars åtnjutande donatorerna föreskrivit, att det icke finge användas »till sådana ändamål, för vilka stat eller kommun lämna understöd» utan skulle tjäna till att pröva nya idéer och uppslag till folkhälsans förbättrande och till att förbättra skolköksundervisningens standard. Donationsmedlen ha under de gångna åren enligt uppgift använts till en rad skilda ändamål, t. ex. anordnande av fortbildningskurser bl. a. i dietmatlagning och kristidskosthåll, deltagande i internationella skolköskongresser, resestipendier åt skolans lärarinnor, anskaffande av specialutrustningar av olika slag såsom elektrifierat kök och charkuterikök med kylanordning, reparationer och förbättringar å skolans byggnader, nybyggnadsarbeten vid lanthushållningsavdelningen å Brogård och vid den till 1 november 1949 skolan tillhöriga lanthushållsskolan Kumlan samt erläggande av retroaktiva avgifter för förvärvande av pensionsrätt för skolans lärarpersonal. Under senare år, då skolan saknat möjligheter att på annat sätt täcka den årliga förlusten, har denna täckts genom användande av en del av nämnda donationsmedel, ett tillvägagångssätt som dock med hänsyn till donationsvillkoren anses utgöra en tillfällig nödfallsutväg.

I fråga om fackskolans lokaler har kommittén anfört följande.

Fackskolans fastighet, som äges av den stiftelse — Sällskapet Uppsala enskilda läroverk — som också äger skolan, består av en äldre träbyggnad från 1850-talet och ett därmed hopbyggt stenhus, uppfört för skolan under åren 1912—1917. Nybyggnaden möjliggjordes genom att Uppsala stad lämnat sin borgen för ett byggnadslån å 118 700 kronor; till samma ändamål beviljade 1916 års riksdag ett årligt anslag å 5 000 kronor, vilket utgick under 5 år. Vissa förbättringar och utvidgningar av lokalerna ha senare utförts med hjälp av ovannämnda Wallenbergska donationsmedel; bl. a. har varmvatten inletts i hela skolan, 2 nya skolkök, modern bagarstuga och demonstrationsrum för undervisning i hemvård ha tillkommit och ny vävlokal har inretts å stenhusets vind. Med användande av en för ändamålet given donation har vidare i skolan inretts ett kemiskt laboratorium. Lokalerna kunna därför betecknas som för sitt ändamål väl lämpade. På grund av skolans starka expansion anses dock en ytterligare tillbyggnad som ersättning för det äldre trähuset snart nödvändig; då stiftelsen även äger en intilliggande fastighet finnas möjligheter för en ytterligare framtida utbyggnad av skolan.

Daghemmets lokaler — belägna i annan del av staden — ha under 1930-talet betydligt utvidgats. Utredning pågår inom kommunen om eventuell nybyggnad för daghemmets räkning.

Även vid Brogård ha omfattande reparationsarbeten utförts; med anlitande av de Wallenbergska donationsmedlen uppfördes där år 1940 en fristående småstuga, avsedd att giva eleverna möjlighet att turvis arbeta under förhållanden, som så nära som möjligt erinra om ett svenskt småbrukarhem. Elevbostäderna vid Brogård betecknas dock som mindre goda, undervisningslokalerna som väl trånga. Skolans styrelse har därför låtit uppgöra

ritningar till omfattande nybyggnader vid Brogård. År 1947 anhöll styrelsen om statsbidrag till uppförande av nya elevbostäder, vilken anhållan ännu ej föranlett något beslut.

Lönekommitténs förslag.

Vid utformande av grunderna för statsunderstödets storlek efter genomförd löneroglering måste enligt kommitténs uppfattning hänsyn tagas dels till den omständigheten, att i nuvarande anslag ingå såväl direkt synliga som icke särskilt specificerade driftbidrag, dels till att grundanslaget, vari vissa driftanslag ingå, av statsfinansiella skäl sedan år 1921 sänkts med 30 000 kronor. Hänsyn måste vidare tagas till att skolverksamheten sedan många år visat underskott; skolöverstyrelsen hade också vid ett flertal tillfällen föreslagit en ytterligare ökning av statsbidraget till skolans driftkostnader. Kommittén anser, att det statliga understödet till skolan framdeles bör regleras så, att garantier finnas såväl för lönerogleringens genomförande som för det framtida upprätthållandet av den standard i skolans arbete, som kräves av en lärarutbildningsanstalt av fackskolans storlek.

Fackskolan saknar enligt kommitténs åsikt medel att själv bidra till genomförandet av den föreslagna lönerogleringen. Av principiella skäl synes skolan dock i likhet med övriga statsunderstödda utbildningsanstalter av sina inkomster från andra håll böra bidra med viss del av de sammanlagda läraravlöningskostnaderna. Då skolan också vore i behov av driftanslag synes dess bidrag till avlöningskostnaderna böra begränsas till 10 procent av dessa. Kommittén föreslår därför, att statens understöd till lärarlöner bestämmes till 90 procent. Kommittén erinrar, att 1941 års lärarlönesakkunniga i betänkandet SOU 1949: 50 föreslagit denna statsbidragsprocent till lärarlöner vid folkhögskolor och lantbruksundervisningsanstalter samt dessutom förordat statsbidrag till driftkostnader vid de sistnämnda undervisningsanstalterna. Det borde ankomma på skolöverstyrelsen att för varje budgetår fastställa storleken av det avlöningsbelopp, å vilket statsbidrag borde beräknas.

För att möjliggöra för fackskolan att utbetala lärarlöner per månad borde den erhålla rätt att vid början av varje kvartal utbetala visst förskott å statsbidraget. Kommittén föreslår samma ordning som den föreslagit beträffande de statsunderstödda privatläroverken, nämligen att länsstyrelsen skall utan rekvisition till fackskolans styrelse i början av varje kvartal i avräkning på skolan för redovisningsåret tillkommande belopp utbetala förskott, uppgående till följande procent av det belopp, som utbetalats i statsbidrag för närmast föregående redovisningsår, nämligen i början av juli 30 procent, i början av oktober 15 procent, i början av januari likaledes 15 procent och i början av april 30 procent.

I fråga om beräkning och rekvisition av statsunderstödet har kommittén vidare anfört följande.

Vid skolöverstyrelsens prövning av underlaget för beräkningen av statsunderstödet till lärarlöner bör särskild uppmärksamhet ägnas åt den av fackskolan för erhållande av övningsundervisning för lärarinnekurserna bedrivna undervisningen av elever i vissa av stadens skolor. Enligt hittills tillämpad ordning ha dessa skolor själva rekvirerat för sagda undervisning utgående statsanslag, då undervisningen ingår i respektive skolas undervisningsplan, även om den bedrivs i fackskolans lokaler. De ha därefter till fackskolan enligt speciella avtal inbetalat ett belopp per undervisningsavdelning, som i flertalet fall varit lika med avlöningen för motsvarande antal timmar åt lärarinna i fackskolans »andra» lönegrad jämte ett till 500 kronor per år och avdelning fixerat belopp för lokal, bränsle, lyse, inventarier m. m.

Kommittén föreslår, att följande system i fortsättningen tillämpas. De skolor, vilkas elever åtnjuta undervisning i fackskolan, rekquirera allfort härför utgående statsanslag, varvid den av fackskolan använda lärarinnan bör redovisas som timlärarinna vid övningsklassens skola. Till fackskolan inbetalas därefter full timläraravlöning per år och klassavdelning enligt för respektive skolform gällande bestämmelser jämte den ersättning för hyra m. m., varom överenskommelse kan träffas skolstyrelserna emellan. Vid beräkningen av fackskolans sammanlagda kostnader för lärarlöner för ett läsår upptages därefter för här ifrågakommande lärarinnor hela den årslön, vilken tillkommer dem såsom lärarinnor vid fackskolan, med avdrag för vad som sålunda till skolan i lärarlön inbetalats från andra håll. Med detta system förhindras på enklaste sätt varje form av dubbelrekvisition av statsunderstöd.

Kommittén finner det ofrånkomligt, att staten lämnar fackskolan ett särskilt driftanslag. I motsatt fall skulle den ekonomiska ställningen bliva direkt försämrad i och med genomförandet av löneregleringen, därest statsbidraget till lönerna begränsades till 90 procent. Anslaget borde vara av sådan storleksordning, att det möjliggjorde för fackskolans styrelse att med iakttagande av alla krav på en rationell skötsel driva verksamheten utan fortsatt förlust. Det syntes icke lämpligt med ett år från år varierande anslag, då en sådan anordning skulle försvåra uppgörandet av hållbara ekonomiska beräkningar. Kommittén föreslår därför, att driftanslaget beviljas för en period av 5 år. Vid slutet av denna period borde genom skolöverstyrelsens försorg företagas en ingående prövning av detsammes fortsatta behövlighet och storlek.

I anslutning härtill har kommittén anfört följande.

På kommitténs begäran har fackskolans styrelse uppgjort ett förslag till normalstat, byggt på genomförd lönereglering. Efter ingående granskning av statförslaget har kommittén kommit till den slutsatsen, att de i samband med driften förbundna utgifterna icke kunna beskäras, såvida icke fackskolans standard skall försämras. En inkomstökning är ofrånkomlig, då skolan icke rimligen i längden kan drivas med konstant förlust. Kommittén har dryftat möjligheten av en höjning av skolans elevavgifter, men har av

sociala skäl icke ansett sig böra tillstyrka denna utväg. Härvid må erinras om att undervisningen i lärarinnekursen vid statens skolköksseminarium och vid skolköksseminariet i Umeå är avgiftsfri, medan avgifterna för hel genomgång av fackskolans fyra lärarinnekurser uppgå till icke mindre än respektive 815, 1 160, 785 och 510 kronor. Icke heller torde höjning av det kommunala understödet kunna förväntas. Med hänsyn till att endast ett mindretal av eleverna i fackskolans kurser (ht 1949 20 av 263 elever) äro hemmahörande i Uppsala, har staden nämligen enligt uppgift låtit meddela skolans styrelse, att en omprövning av det kommunala anslaget storlek kommer att ske under år 1950. Då det anslag staden några år lämnat som bidrag till lärarinnornas avlöning (5 450 kronor), förutsatts skola bortfalla i och med genomförandet av den statliga löneregleringen, har detta icke medtagits i skolans normalstat. Däremot har det kommunala anslaget till skolans daghem från och med år 1950 höjts till 4 000 kronor. Därest daghemmet framdeles kommer att utbyggas, förutsätter kommittén, att kommunen helt svarar för därmed förenade merkostnader. Från Uppsala läns landsting har under några år lämnats ett anslag på 5 000 kronor; med hänsyn till att utom de i Uppsala mantalsskrivna eleverna endast ytterligare 7 äro hemmahörande i Uppsala län (ht 1949), synes högre anslag från detta landstings sida icke kunna ifrågasättas.

Fackskolans sammanlagda utgifter för lärarlöner efter genomförd lönerreglering beräknas enligt den av fackskolans styrelse framlagda normalstaten till 358 836 kronor, varvid samtliga befattningshavare förutsatts skola erhålla lön enligt lägsta löneklassen i vederbörande lönegrad. Då enligt kommitténs förslag staten skulle bidra med 90 procent av lönekostnaderna, erfordrades ett förslagsanslag till avlöningar å 323 000 kronor. I den mån löneklassuppflyttningar bleve aktuella, medförde de ökning av anslagsbehovet. Vidare erfordrades enligt normalstaten ett driftanslag å 40 000 kronor.

Yttranden.

Styrelsen för fackskolan har betonat vikten av att statsbidraget bleve så stort, att skolans framtida verksamhet icke äventyrades, samt påpekat, att utgifterna i det förslag till normalstat, som låge till grund för det föreslagna driftanslaget, vore beräknade i underkant. Styrelsen har begärt, att kommitténs förslag genomföres från och med nästa budgetår.

Skolöverstyrelsen har tillstyrkt genomförande av kommitténs förslag. I sina petita för nästa budgetår har emellertid överstyrelsen gått utöver kommitténs och fackskolans anslagsberäkningar. Sålunda har överstyrelsen under hänvisning till sina anslagsäskanden i fråga om statens skolköksseminarium påyrkat anvisande av ytterligare 9 000 kronor i syfte att möjliggöra en enhetlig tjänstgöringstid av 27 veckotimmar samt 5 670 kronor för att åstadkomma förbättrade arvoden i teoretiska läroämnen. Det av kommittén föreslagna driftanslaget borde kunna bli föremål för omprövning

även under 5-årsperioden, därest omorganisation eller annan mera väsentlig ändring av verksamheten därtill föranledde.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot kommitténs förslag till fördelning av avlöningskostnaderna mellan staten och fackskolan. En tillämpning av förslaget i oförändrat skick skulle leda till en ökning av statens kostnader med i runt tal 100 000 kronor för år, vilket belopp med 6 000 kronor skulle överstiga ökningen av lönekostnaden för lärarpersonalen. Fackskolans ekonomiska ställning skulle således förbättras vid ett genomförande av kommitténs förslag. Under erinran härom och då statskontoret hölle före, att understöd från staden och eventuellt även landstinget borde kunna påräknas i något större utsträckning än hittills — i varje fall från stadens sida beträffande daghemmet — har statskontoret avstyrkt, att särskilt driftanslag ställes till fackskolans förfogande. Statskontoret har heller icke ansett sig kunna tillstyrka särskilt statsbidrag för de huvudmansavgifter, som kunde erfordras för befattningshavarnas pension i statens pensionsanstalt. Statskontoret har slutligen avstyrkt den av skolöverstyrelsen ifrågasatta anvisningen av medel utöver kommitténs förslag.

Riksräkenskapsverket har icke funnit anledning till erinran mot kommitténs förslag.

Svenska facklärarförbundet och svenska barnavårdslärarinnors förening ha framhållit, att driftanslaget måste vara så väl avvägt, att det med god marginal överstege vad kommittén föreslagit för att möjliggöra bl. a. underhåll och nyanskaffning av undervisningsmateriel m. m.

Föredraganden.

Ett genomförande av den lönereglering för fackskolans lärare, varom förslag förelägges riksdagen i annat sammanhang, nödvändiggör såväl en ökning av statens bidrag till fackskolan som en omläggning av nuvarande grunder för bidragets utgående.

Kommittén har med ledning av en av fackskolans styrelse uppgjord normalstat för fackskolan — i vilken de totala utgifterna upptagits till omkring 494 000 — beräknat fackskolans sammanlagda årliga utgifter för lärarlöner till 358 836 kronor. Härav skola enligt kommitténs förslag 90 procent eller 323 000 kronor bestridas med statsmedel. Likväl skulle enligt normalstaten uppstå en brist på ungefär 40 000 kronor. Denna brist föreslår kommittén skola täckas genom ett särskilt statsbidrag till skolans driftkostnader.

Mot av kommittén föreslagna statsbidragsgrunder, i vad de avse bidrag till lärarlöner, har jag ingen erinran. Jag förordar alltså, att statens bidrag till kostnaderna för lärarpersonalens avlöning enligt vederbörliga avlöningsbestämmelser utgår med 90 procent. Det synes mig emellertid skäligt,

att fackskolan erhåller understöd även till bestridande av de fortlöpande huvudmansavgifterna för lärarnas pensionering. Jag föreslår därför, att dessa avgifter må inräknas i de kostnader, å vilka statsbidrag med 90 procent skall utgå. Däremot är jag icke beredd att nu tillstyrka förslaget om ett särskilt driftanslag till fackskolan.

Det torde böra ankomma på skolöverstyrelsen att för varje budgetår fastställa storleken av det belopp, å vilket statsbidrag må utgå. Vad kommittén anfört om tillhandahållande av förskott å statsbidrag och rekvisition av sådant ger mig icke anledning till erinran.

Med hänsyn till den omläggning av statsbidragssystemet, som jag nu förordat, torde anslaget till bidrag till fackskolan böra uppföras såsom förslagsanslag. Anslagsbehovet för nästa budgetår uppskattar jag vid ett rörligt tillägg av 12 procent till 315 000 kronor, med vilket belopp anslaget bör uppföras. Till bestridande av de merkostnader, som uppkomma genom det rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent, ha medel anvisats under tolfte huvudtiteln.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela erforderliga villkor och bestämmelser rörande statsbidrag till fackskolan.

Under åberopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för statsbidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala, att gälla från och med den 1 juli 1951;

b) till *Bidrag till fackskolan för huslig ekonomi i Uppsala* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 315 000 kronor.

3. Statsbidrag till övriga handarbets- och skolköksseminarier.

Nuvarande förhållanden.

Understöd till Maria Nordenfelts högre handarbetsseminarium i Göteborg och föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium i Stockholm utgår för innevarande budgetår från följande under åttonde huvudtiteln upptagna riksstatsanslag:

H 26 Understöd åt vissa anstalter för utbildande av lärarinnor i kvinnlig slöjd (nu 33 300 kronor).

H 29 Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läroanstalter.

N 21 Dyrtdstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings-
m. fl. anstalter.

N 24 Kristillägg.

Av huvudanslaget å 33 300 kronor avses 12 130 kronor för Göteborgs-
seminariet och 21 170 kronor för Stockholmsseminariet. Av sistnämnda
belopp belöpa på Handarbetets vänner avdelning 4 200 kronor och på
Andrea Eneroths avdelning 16 970 kronor.

Den med Göteborgsseminariet förenade skolan för kvinnlig yrkesutbild-
ning erhåller statsbidrag från det under åttonde huvudtiteln uppförda an-
slaget J 16. Kommunala och enskilda anstalter för yrkesundervisning:
Understöd åt enskilda anstalter för yrkesundervisning.

Beträffande gällande statsbidragsföreskrifter torde få hänvisas till stats-
liggarens uppgifter under ifrågavarande anslag.

Göteborgsseminariet äges av ett aktiebolag, där ingen utdelning till aktie-
ägarna skett efter 1941. Seminariet uppbär även understöd från kommunen,
men en väsentlig del av inkomsterna utgöres av elevavgifter. Göteborgs
stadsfullmäktige ha den 15 juni 1950 beslutat övertaga seminariet och ställt
medel till förfogande för inköp av aktierna.

Av Stockholmsseminariet äges Andrea Eneroths avdelning av privat-
person och den andra avdelningen av föreningen Handarbetets vänner.
Seminariet åtnjuter intet kommunalt understöd. Den förnämsta inkomst-
källan är terminsavgifterna.

Statsbidrag till Göteborgs skolköksseminarium och skolköks-
seminariet i Umeå utgår för innevarande budgetår från de under
åttonde huvudtiteln upptagna anslagen:

H 28 Understöd till utbildningskurser för lärarinnor i hushållsgöromål
(nu 18 900 kronor) och

H 29 Särskilt lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda enskilda läro-
anstalter.

Av huvudanslaget å 18 900 kronor avses 11 400 kronor för Göteborgs-
seminariet och 7 500 kronor för seminariet i Umeå.

Beträffande gällande statsbidragsföreskrifter torde få hänvisas till stats-
liggarens uppgifter under ifrågavarande anslag.

Göteborgsseminariet upprätthålles av Göteborgs stad; vissa elevavgifter
upptagas. Seminariet i Umeå upprätthålles av Västerbottens läns lands-
ting; undervisningen är avgiftsfri.

Lönekommitténs förslag.

1944 års lönekommitté för privatläroverken har i sitt under avdelning 2
i denna proposition angivna betänkande förutsatt, att vid genomförande
av kommitténs förslag om provisorisk löneförbättring vid nu ifrågavarande

handarbets- och skolköksseminarier samtliga statliga lönetillägg till befattningshavarna vid seminarierna skola upphöra att utgå. Såsom i det föregående berörts utgå de statliga lönetilläggen, utom tillfällig löneförbättring, från särskilda förslagsanslag, medan understöden i övrigt till seminarierna, även innefattande tillfällig löneförbättring, utgå från två oobetecknade anslag, varav ett avser handarbetsseminarierna och ett skolköksseminarierna.

Enligt kommitténs mening erfordras höjning av understöden till seminarierna icke endast med de belopp, som motsvara de statliga lönetillägg, vilka utgått från särskilda förslagsanslag, utan också med de belopp, som motsvara skillnaden mellan de nya minimilönerna och de vid löneförbättringens ikraftträdande faktiskt utgående lönerna, om dessa äro lägre än de för befattningshavarna bestämda minimilönerna. Det syntes nämligen icke böra förutsättas, att sådana statsbidragsvillkor skulle föreskrivas, som innebure skyldighet för vederbörande huvudman att höja utgående löner, utan att staten samtidigt ansloge medel för ändamålet.

Beräkning av det årliga anslagsbehovet förutsattes av kommittén skolas i skolöverstyrelsen med ledning av från varje seminarium inlämnat utförligt statförslag. Därvid borde tillses, att kommuner eller landsting bidroge med minst nuvarande belopp och att de faktiskt utgående lönerna till såväl lärarpersonal som förvaltningspersonal vore avvägda efter lämpliga grunder. Av praktiska skäl syntes understöd böra av Kungl. Maj:t beviljas varje seminarium för sig, men i riksstaten syntes understöden kunna sammanföras till ett gemensamt anslag, förslagsvis rubricerat Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier.

Den erforderliga anslagshöjningen för löneförbättringens genomförande har kommittén beräknat till 40 000 kronor, varav 30 000 kronor för Maria Nordenfelts högre handarbetsseminarium och 10 000 kronor för föreningen Handarbetets vänner och Andrea Eneroths högre handarbetsseminarium. För de båda skolköksseminarierna har kommittén icke räknat med någon utgiftsökning för statsverket.

I fråga om statsbidragsvillkor har kommittén hänvisat till vad kommittén föreslagit angående minimilöner, maximeringsregel och undervisningskyldighet samt vidare anfört följande.

De nuvarande bestämmelserna om tillsyn, lokaler, undervisningsmateriel, undervisningsplan, arbetsordning och redogörelse för verksamheten m. m. synas böra bibehållas. Vidare torde för samtliga läroanstalter böra meddelas bestämmelser om att skolöverstyrelsen skall fastställa elevavgifter, om nedsättning och befrielser i elevavgifter, om inträdesfordringar och elevantal i kurserna, styrelse, lärarkompetens, läsårets omfattning och lektionstidens längd. Det torde böra ankomma på skolöverstyrelsen att framlägga förslag till erforderliga detaljbestämmelser.

Anslagsberäkningar m. m.*Handarbetsseminarierna.*

Skolöverstyrelsen har föreslagit, att den provisoriska löneregleringen genomföres från och med nästa budgetår. Den för handarbetsseminarierna erforderliga statsbidragsanvisningen har överstyrelsen beräknat till 105 000 kronor. Överstyrelsen har därvid uppskattat lönekostnaderna till följande belopp:

Maria Nordenfelts seminarium	53 700
Handarbetets vänners avdelning	13 500
Andrea Eneroths avdelning	55 800
	Summa kronor 123 000

I lönekostnaderna har överstyrelsen inräknat vissa förbättringar, som ej direkt följa av den föreslagna provisoriska löneregleringen: tilläggsarvode till seminariernas föreståndarinnor, ökad undervisning i teoretiska ämnen m. m. och arvoden till handledare av övningsundervisning. Till förenkling av statsbidragsuträkningen har överstyrelsen föreslagit, att statsbidraget bestämmes till 85 procent av lönekostnaderna ($\frac{85 \cdot 123\,000}{100} = 104\,550$).

Då de sammanlagda statsbidragen till handarbetsseminarierna för innevarande budgetår av överstyrelsen beräknas till omkring 61 000 kronor, skulle alltså den verkliga anslagsökningen utgöra (105 000—61 000 =) 44 000 kronor.

Statskontoret har ansett, att den provisoriska löneregleringen icke borde grundas på högre minimilöneklass än den 21. Ej heller torde särskilt bidrag till huvudmansavgifter medgivas. Skulle en provisorisk lönereglering nu genomföras, borde med hänsyn till den korta lästiden (36 veckor) tjänstgöringen å de pensionsreglerade tjänsterna höjas från 27 till 30 veckotimmar, vilket skulle påverka behovet av timplärare och dessas ersättning (36/39 av arvoden för veckotimme). Vidare syntes förutsättningar icke föreligga att i nuvarande läge genomföra en utökning av undervisningen i teoretiska läroämnen eller att införa handledararvoden vid övningsundervisningen. Från nämnda utgångspunkter har statskontoret beräknat lönekostnaderna till (41 600 + 11 400 + 44 180 =) 97 180 kronor. Då statsbidragsprocenten enligt statskontorets mening svårligen kunde sättas högre än 75, skulle statsbidragen uppgå till sammanlagt 73 000 kronor, vilket innebure en faktisk utgiftsökning för statsverket med (73 000 — 61 000 =) 12 000 kronor.

Skolköksseminarierna.

Skolöverstyrelsen har i sina anslagsäskanden föreslagit, att den provisoriska löneregleringen även beträffande skolköksseminarierna genomföres

från och med nästa budgetår. Den erforderliga statsbidragsanvisningen har överstyrelsen beräknat till 58 000 kronor. Överstyrelsen har därvid uppskattat lönekostnaderna till följande belopp:

Göteborgs skolköksseminarium	35 000
Skolköksseminariet i Umeå	33 800
	Summa kronor 68 800

I lönekostnaderna har överstyrelsen liksom beträffande handarbetsseminarierna inräknat vissa förbättringar, som ej direkt följa av den föreslagna provisoriska löneregleringen, samt dessutom medel för anordnande av en förberedande lärarinnekurs. Statsbidragsprocenten har beräknats till 85. Då de sammanlagda statsbidragen till skolköksseminarierna för innevarande budgetår av överstyrelsen beräknas till omkring 23 000 kronor, skulle alltså den verkliga anslagsökningen utgöra (58 000 — 23 000 =) 35 000 kronor.

Statskontoret har i yttrande över skolöverstyrelsens nämnda anslagsäskanden framhållit, att förutsättningar icke föreläge för genomförande av lönekommitténs och skolöverstyrelsens förslag. I samband med borttagande av det särskilda anslaget till lönetillägg åt lärare vid statsunderstödda privatläroverk borde den fasta medelsanvisningen beräknas till, för Göteborgsseminariet 14 000 kronor och för seminariet i Umeå 9 000 kronor, vilket i realiteten icke skulle innebära någon utgiftsökning för statsverket.

Sedermera har *skolöverstyrelsen* begärt en ytterligare medelsanvisning av 10 800 kronor för att möjliggöra intagning av elever i den tvååriga lärarinnekursen vid skolköksseminariet i Umeå varje år i stället för som nu vartannat år.

Föredraganden.

Vid genomförande av den provisoriska löneförbättring för de enskilda handarbets- och skolköksseminarierna, varom förslag förelägges riksdagen i annat sammanhang, torde samtidigt en omläggning av nuvarande statsbidragsgrunder böra ske.

Jag delar i princip skolöverstyrelsens uppfattning att statsbidraget till ifrågavarande seminarier bör utgå med viss procent av avlöningskostnaderna. I övrigt anser jag, att statsbidragssystemet bör uppläggas på samma sätt som vid privatläroverken. Sålunda torde till varje seminarium utan behovsprövning böra utgå statsbidrag med 60 procent av kostnaderna för lärarpersonalens avlöning. Därest ett statsbidrag av denna storlek skulle för något eller några av seminarierna prövas icke vara tillräckligt, torde Kungl. Maj:t böra äga rätt att tilldela ifrågavarande seminarium ytterligare statsbidrag, dock ej med högre belopp än att summan av statsbidragen till alla seminarierna icke överstiger 75 procent av de sammanlagda lönekostnaderna vid seminarierna.

Då det synes skäligt, att även de enskilda handarbets- och skolköksseminarierna erhålla understöd till bestridande av huvudmansavgifter för lärarnas pensionering, torde även här de fortlöpande avgifterna böra inräknas i de kostnader, å vilka statsbidrag skall utgå.

Däremot anser jag mig icke böra tillstyrka av överstyrelsen utöver löne-regleringen ifrågasatta åtgärder.

Medelsbehovet för nästa budgetår vid ett rörligt tillägg av 12 procent torde böra beräknas till i avrundade tal 90 000 kronor vid handarbetsseminarierna och 65 000 kronor vid skolköksseminarierna. I överensstämmelse med lönekommitténs förslag förordar jag, att understöden i riksstaten sammanföras till ett gemensamt anslag, betecknat Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier. Detta anslag, som bör ha karaktär av förslagsanslag, bör för nästa budgetår uppföras med $(90\ 000 + 65\ 000 =)$ 155 000 kronor. Jag erinrar om, att till bestridande av de merkostnader, som uppkomma genom det rörliga tilläggets höjning till 32 (33) procent medel ha anvisats under tolfte huvudtiteln.

Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att efter förslag av skolöverstyrelsen meddela erforderliga villkor och bestämmelser rörande statsbidrag till här ifrågasvarande seminarier.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade grunder för statsbidrag till vissa handarbets- och skolköksseminarier, att gälla från och med den 1 juli 1951;

b) till *Understöd till vissa handarbets- och skolköksseminarier* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 155 000 kronor.

4. Upplåtelse av tomt till nybyggnad för skolköksseminariet i Umeå m. m.

Hos Kungl. Maj:t har *byggnadsstyrelsen*, efter samråd med *skolöverstyrelsen*, i skrivelse den 19 februari 1951 gjort framställning om upplåtelse till Västerbottens läns landsting av tomt till nybyggnad för skolköksseminariet i Umeå m. m. och därvid anfört huvudsakligen följande.

Den av Västerbottens läns landsting anordnade utbildningen av skolkökslärarinnor i Umeå bedrivs i provisoriska lokaler inom därvarande folkskoleseminarium.

Redan vid nuvarande utbildningskapacitet är skolköksseminariet i behov av egna lokaler, vilket även framhålles i ett av byråchefen Ingrid Oswald den 1 december 1950 avgivet betänkande med förslag till utbildning av lärarinnor inom det husliga området (S. O. U. 1950: 46). I denna utredning klargöres vidare, att det, om utbildningskapaciteten ökas på däri föreslaget

sätt, så att tvenne kurser komma att pågå samtidigt med ett elevantal på tillsammans 24—30 elever, blir nödvändigt att bereda skolköksseminariet egna lokaler genom uppförande av en nybyggnad. Utrymme för en sådan byggnad med erforderliga trädgårdsanläggningar för undervisningsändamål finnes inom den staten tillhöriga tomt, på vilken folkskoleseminariet är beläget.

Av berörda skäl har landstinget beslutat att låta uppföra en byggnad för skolköksseminariet och hemställt, att byggnadsstyrelsen ville medverka till att nybyggnaden kunde förläggas till den nyssnämnda, av folkskoleseminariet disponerade tomten nr 1 i kvarteret Hugin. Genom en sådan förläggning av byggnaden skulle även vinnas den fördelen, att sambruk av vissa lokaler kunde ske mellan folkskoleseminariet och skolköksseminariet.

Landstinget har hemställt, att skolköksseminariet för den planerade nybyggnaden måtte få åtnjuta förmåner av fri värme och elström.

Det område, som skulle erfordras för det nya skolköksseminariet, har å en i ärendet företedd situationsplan markerats med blå färg. Denna mark, som omfattar omkring 4 200 m², utgör seminarietomtens sydvästra del.

Seminarietomten med därå uppförd byggnad finnes upptagen på statens allmänna fastighetsfond, byggnadsstyrelsens delfond. Efter samråd med skolöverstyrelsen får byggnadsstyrelsen tillstyrka, att den ifrågavarande tomtmarken kostnadsfritt upplåtes till Västerbottens läns landsting för uppförande av nybyggnad för skolköksseminarium samt att Kungl. Maj:t medger, att denna nybyggnad kostnadsfritt erhåller värme och elström från den i folkskoleseminariet inrymda värme- och elcentralen. Upplåtelsen bör gälla så länge utbildning av skolkökslärarinnor bedrivs inom byggnaden. Efter upplåtelsens upphörande skall tomtdelen, därest från statsverkets sida så påfordras, på landstingets bekostnad återställas i ursprungligt skick. Ritningar till nybyggnaden skola underställas byggnadsstyrelsen för granskning.

Föredraganden. Det i byggnadsstyrelsens skrivelse berörda betänkandet med förslag till utbildning av lärarinnor inom det husliga området är nu föremål för remissbehandling. Då det enligt min mening icke kan råda någon tvekan om behovet och lämpligheten av att alltjämt förlägga dylik utbildning till Umeå, anser jag anledning icke föreligga att avvakta resultatet av remissbehandlingen, innan ställning tages till byggnadsstyrelsens nu gjorda framställning, som tillkommit efter samråd med skolöverstyrelsen.

Jag anser mig böra tillstyrka, att det föreslagna området om c:a 4 200 m² av folkskoleseminariets i Umeå tomt upplåtes till Västerbottens läns landsting för uppförande av nybyggnad för skolköksseminarium. Hinder bör givetvis icke möta mot att till nybyggnaden förläggas jämväl annan utbildning inom det husliga området. Upplåtelsen ifråga bör ske avgiftsfritt och med nyttjanderätt tills vidare, så länge området användes för avsett ändamål, samt under villkor i övrigt, som Kungl. Maj:t bestämmer. Ifrågavarande markupplåtelse synes vara av beskaffenhet att böra underställas riksdagens prövning.

Jag har icke något att erinra emot att nybyggnaden anslutes till den i folkskoleseminariet inrymda värme- och elcentralen, och förutsätter härvid, att landstinget icke skall lämna något byggnadsbidrag för nämnda centralanläggning. Däremot är jag icke beredd att nu taga ställning till frågan om kostnadsfri leverans till nybyggnaden av värme och elström. Denna fråga torde böra prövas först framdeles, då spörsmålet blivit mera aktuellt.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att medgiva, att till Västerbottens läns landsting må för uppförande av nybyggnad för skolköksseminarium avgiftsfritt och med nyttjanderätt samt under villkor i övrigt, som av Kungl. Maj:t bestämmas, upplåtas av mig förordad område av folkskoleseminariets i Umeå tomt.

5. Statsbidrag till folkhögskolor.

A. Gällande bestämmelser.

Till folkhögskolorna utgår nu statsbidrag i huvudsak:
såsom bidrag till kursernas uppehållande:

1. med högst 10 000 kronor som grundanslag till vinterkurs, högst 4 000 kronor till kvinnlig avdelning vid vinterkurs, högst 5 000 kronor som grundanslag till sommarkurs, högst 4 000 kronor till andra årskurs under vinterkurs jämte ytterligare högst 1 000 kronor, om med sådan kurs är förenad skyldighet att avlöna särskild ämneslärare med fast anställning, samt högst 3 000 kronor till andra årskurs under sommarkurs,

2. till anordnande av parallellundervisning vid vinterkurs med högst 1 500 kronor för avdelning, dock sammanlagt högst 6 000 kronor, och vid sommarkurs med högst 1 000 kronor för kurs, dock sammanlagt högst 2 000 kronor,

3. med 15 procents höjning av eljest utgående statsbidrag, därest vinter- och sommarkurs författningsenligt skola pågå minst tre veckor utöver eljest föreskriven minsta undervisningstid,

såsom bidrag till rektors och lärares avlöning:

4. till föreskrivna ålderstillägg,

5. till ersättning åt vikarie utöver det belopp den tjänstledige är skyldig avstå av sin avlöning till vikarien,

6. till undervisning i hushållsgöromål i skolans första årskurs,

7. till rörligt tillägg, kristillägg och dyrtidstillägg ett procentuellt tillägg å under 1—4 angivna bidrag, beräknat efter ett procenttal, som motsvarar den genomsnittliga procentsats, efter vilken rörligt tillägg och kristillägg utgått till statliga befattningshavare under de två senast förflutna kalenderhalvåren och

8. till provisoriskt lönetillägg jämte däremot svarande avlöningstillägg 22 procent av de under 1—3 angivna bidragen.

Såsom villkor för statsbidrag gäller bland annat, att landsting, hushållningssällskap, kommuner eller enskilda var för sig eller gemensamt tillskjuta vad som utöver statsbidragen erfordras för skolverksamhetens behöriga bedrivande.

För fortsättningskurs utgår statsbidrag till lärares avlöning, beräknat efter högst 1 000 kronor för varje läsperiod om fyra veckor. För parallellundervisning utgår icke särskilt statsbidrag, men sådan undervisning beaktas i viss mån vid bestämmande av statsbidragets storlek. Statsbidrag må under läsåret utgå för högst 3 läsperioder för fortsättningskurs anknuten till första årskursen samt för högst 3 läsperioder för fortsättningskurs anknuten till andra årskursen. Såsom villkor för statsbidrag gäller bland annat, att kursplan för fortsättningskursen godkänts av skolöverstyrelsen.

Ansökan om statsbidrag prövas och avgöres av skolöverstyrelsen, och bidragen utbetalas av statskontoret.

B. Lärarlönesakkunnigas förslag.

Allmänna grunder.

Lärarlönesakkunniga ha framhållit, att statsbidragen till folkhögskolorna nu utginge i många olika former. Huvudparten av statsbidragen vore beroende på kursernas antal och längd samt elevantalet. En större enhetlighet i bidragssystemet vore önskvärd. Skolöverstyrelsen hade i ett år 1938 framlagt förslag bl. a. föreslagit, att löner och arvoden till lärarna skulle läggas till grund för beräkning av statsbidragets storlek, dock att kostnaderna icke skulle helt täckas av statsmedel. De sakkunniga anslöte sig i princip till denna uppfattning. Det torde ej kunna råda någon tvekan om att vid bestämmande av de olika bidragen för särskilda kurser hänsyn främst borde tagas till de utgifter, som betingades av lärarlönerna. Att så skulle ske hade också förutsatts vid fastställandet av nu gällande statsbidragsgrunder.

En konsekvent tillämpning av principen om att statsbidragen borde ställas i relation till lärarlönerna skulle enligt de sakkunnigas mening knappast medföra några olägenheter för folkhögskolorna:

Principen nödvändiggör, att skolöverstyrelsen bestämmer det antal lärare, som med hänsyn till antalet elever, kurser och undervisningsavdelningar erfordras vid varje folkhögskola, och till vilket statsbidrag kan utgå. Ett dylikt förfarande avviker dock mera i form än i sak från nu tillämpad ordning vid beviljandet av statsbidrag. Ur administrativ synpunkt synes skolöverstyrelsens prövning icke medföra större svårigheter än fastställandet av det antal kurser av olika slag, parallellundervisning och liknande anordningar, för vilka statsbidrag kan utgå.

Det föreslagna förfaringssättet har tidigare påståtts medföra inskränkning av skolstyrelsens rätt att alltefter skolans behov anställa icke-ordinarie lärare. Denna frihet kan givetvis ha ett visst värde, men den medför knappast

past ekonomiska förmåner för skolan, emedan statsbidragens storlek nu väsentligen torde vara oberoende av lärarantalet. Någon inskränkning av skolstyrelsernas nuvarande frihet i berörda avseende synes för övrigt icke böra ske. Styrelserna böra nämligen utan särskild prövning av överstyrelsen äga att exempelvis öka kursernas längd, anordna parallellavdelningar eller vidtaga andra av förhållandena påkallade åtgärder i fråga om skolans verksamhet ävensom att anställa härför erforderliga lärare, dock att statsbidrag till lärarlönerna i dylika fall icke kan påräknas.

Vid överbäggande av frågan, hur stor del av löner och arvoden vid folkhögskolorna som borde utgå av statsmedel, ha lärarlönesakkunniga funnit sig böra förorda, att statsbidraget skulle utgå med *90 procent* av de löne- och arvodesbelopp, som bestämdes för lärarna. De sakkunniga ha anført bl. a.:

Till löner åt såväl folk- och småskollärare som lärare vid högre kommunala skolor bidraga vederbörande huvudmän. Denna princip bör tillämpas jämväl beträffande folkhögskolorna.

De till folkhögskolorna enligt nu gällande grunder utgående statsbidragen täcka ofta icke helt skolornas kontanta lönekostnader. Till kostnaderna för lärarna böra även hänföras utgifter, som föranledas av skyldigheten att tillhandahålla lärare fri bostad eller lämna kontant ersättning härför. Enligt de sakkunnigas förslag skall emellertid denna skyldighet bortfalla.

Med hänsyn till det ändrade förhållandet beträffande bostadsförmånerna kan den nuvarande formen för folkhögskolornas tillskott till lärarlönerna icke tillämpas. Med utgångspunkt i att relationen mellan nu utgående statsbidrag och skolornas bidrag till lönekostnaderna i huvudsak bör bibehållas ha de sakkunniga funnit sig böra förorda, att skolornas bidrag fastställas till *10 procent* av lönebeloppen och att statsbidraget sålunda utgår med *90 procent* av de löne- och arvodesbelopp, som komma att bestämmas för lärarna vid folkhögskolorna.

I den mån angivna grund för beräkningen av statsbidragets storlek skulle komma att medföra någon mindre förskjutning av relationen mellan statens och skolornas bidrag torde denna enligt de sakkunnigas beräkningar i regel utfalla till skolornas förmån. Slutligen framhålla de sakkunniga, att de vid sitt ståndpunktstagande icke kunnat taga hänsyn till att statsbidrag ifrågasatts skola utgå jämväl till skollokaler och tjänstebostäder vid folkhögskolor.

Vissa detaljfrågor.

Lärarlönesakkunnigas förslag innebär, att statsbidrag skall utgå med *90 procent* av folkhögskolornas kostnader för lärarlöner. Dessa kostnader kunna emellertid ej bestämmas förrän efter kursernas eller arbetsårets slut. Statsbidrag bör därför enligt de sakkunnigas mening framdeles rekvideras först efter arbetsårets slut. Emellertid bör förskott utgå, så att skolorna ej komme i sämre läge än nu.

De sakkunniga ha vidare framhållit, att gällande statsbidrag vore avsett att täcka kostnaderna endast för den föreskrivna minimitiden för kurserna. Framdeles borde det emellertid få vara möjligt för skolöverstyrelsen att medgiva statsbidrag till lärarlöner för längre kurstid än minimitiden. Skolorna borde dock alltjämt vara oförhindrade att på egen bekostnad förlänga kurstiden utöver den sålunda medgivna. Undervisningens anordning hade hittills ankommit på skolorna att själva bestämma. Denna frihet borde skolorna i viss utsträckning få behålla, men statsbidraget borde — liksom nu — maximeras. Överstyrelsen borde sålunda framdeles bestämma det sammanlagda antal undervisningstimmar per vecka eller kurs, för vilket statsbidrag finge utgå i läroämnen och varje övningsämne.

Enligt de sakkunnigas mening skulle skolöverstyrelsen alltså besluta om den kurstid samt det antal tjänster och undervisningstimmar, å vilka statsbidrag skulle beräknas. Härom ha de sakkunniga anfört bland annat:

Anordnar folkhögskola undervisning flera timmar i veckan under den godtagna kurstiden eller låter skolan kurs pågå längre tid än överstyrelsen godtagit, skola kostnaderna härför helt åvila skolan. Löneregleringen bör emellertid gälla även för sådan undervisning, och skolorna böra icke äga rätt att härför avlöna rektorer och lärare med högre eller lägre belopp än dem, som fastställts för den statsbidragsberättigade undervisningen. Härvid böra gälla vissa speciella regler, huvudsakligen avseende bestämmande av timarvode.

Prövningen av omfattningen av den undervisning, för vilken statsbidrag må utgå, bör ske före kursernas början eller kort tid därefter.

För *vinterkurs* bör skolöverstyrelsen fastställa icke blott sammanlagda timtalet utan även antalet icke-ordinarie ämneslärartjänster med full tjänstgöring, till vilka statsbidrag må utgå utöver statsbidrag till ordinarie tjänster. Vid lantbruksundervisningsanstalterna sker redan nu en sådan prövning. Vid beräkandet av antalet tjänster bör för rektorstjänst beräknas 14—22 veckotimmar med hänsyn till skolans storlek och rektorsgöromålens omfattning samt för varje heltidstjänst 26 veckotimmar. Skolorna äga visserligen utan skolöverstyrelsens medgivande nedsätta tjänstgöringen å ordinarie ämneslärartjänst till lägst 20 veckotimmar. Kostnaderna härför böra emellertid helt åvila skolan. I ämneslärartjänst bör inom vissa gränser kunna inräknas undervisning i övningsämne. I den mån statsbidragsberättigade lärartimmar ingå i icke-ordinarie heltidstjänst, som skolan själv bekostar, bör statsbidrag härför utgå såsom till timlärare. För sådan tjänst bör skolan erlägga huvudmansavgift på samma sätt som för övriga lärare. Skillnaden mellan det av överstyrelsen fastställda timtalet för läroämnen under vinterkurs samt det beräknade timtalet för ordinarie tjänster och icke-ordinarie heltidstjänster bör överstyrelsen tilldela skolan som timlärartimmar.

För *sommar- och fortsättningskurs* behöver endast fastställas antalet statsbidragsberättigade timmar i läroämnen för vecka eller kurs. Det ankommer sedan på skolan att tillse, att för dessa timmar i första hand anlitas rektor och ordinarie lärare (den senares tjänstgöring kan delvis avse öv-

ningsämnen). Vad nu sagts om fortsättningskurs gäller även *statsunderstödd folkbildningskurs*.

I *övningsämnena* är ordinarie och extra ordinarie lärares tjänstgörings-skyldighet ej knuten till de olika kurserna såsom i fråga om ämneslärarna. I stället skall deras undervisningsskyldighet utgöra visst timal per arbetsår eller halvt arbetsår. Det är därför tillfyllest, att skolöverstyrelsen fastställer det sammanlagda timtalet i varje övningsämne för varje kurs.

De sakkunniga ha ansett det nödvändigt, att följande riktlinjer fastställdes för anordnande av parallellundervisning vid folkhögskolorna [3 § f] i de sakkunnigas förslag till statsbidragskungörelse]:

För anordnande av parallellundervisning bör som allmän regel gälla,

att i läroämnena samt i ämnena gymnastik och sång elevantalet i samavdelning eller i manlig och kvinnlig avdelning i första årskursen under vinterkurs, i första årskursen under sommarkurs och i fortsättningskurs bör överstiga 40, därest mera omfattande parallellundervisning anordnas, eller överstiga 25, därest parallellundervisning anordnas i mindre omfattning, samt

att i ämnena hushållsgöromål, manlig eller kvinnlig slöjd eller vävning i avdelning knuten till första eller andra årskurs eller till fortsättningskurs elevantalet bör uppgå till lägst 16.

I det timal, för vilket statsbidrag må utgå, skall enligt lärarlönesakkunnigas förslag också få inräknas studiecirkelverksamhet, anordnad för skolans elever under ledning av rektor eller lärare, med högst 10 studie-cirkeltimmar per vecka för varje skola. De sakkunniga ha åberopat, att framställning om statsbidrag för studiecirkelverksamhet gjorts från folkhögskolehåll och att de sakkunniga funnit denna studieform väl lämpad att ingå som ett led i folkhögskolans arbete.

Enligt lärarlönesakkunnigas förslag skall det ankomma på skolöverstyrelsen att såväl bestämma som utbetala statsbidrag till folkhögskolorna. Om skolorna icke skola komma i sämre ställning än nu, böra enligt de sakkunnigas mening förskott utgå med jämförelsevis höga belopp. Då huvudparten av kostnaderna hänför sig till vinterkurserna, som infalla i början av arbetsåret (den 1 oktober—den 30 september), ha de sakkunniga förordnat, att förskott skall utbetalas den 1 oktober, den 1 januari och den 1 april med sammanlagt 90 procent av det statsbidragsbelopp, som kan beräknas komma att utgå till skolan under arbetsåret.

C. Yttranden.

Skolöverstyrelsen har med anledning av yrkanden från några folkhögskolor förordnat, att statsbidrag får utgå även för tredje årskurs av vinterkurs, då särskilda skäl därtill föreligga. Överstyrelsen har vidare anfört, att de sakkunnigas förslag till statsbidragsgrunder ej mött några principiella invändningar i de infordrade utlåtandena. Beträffande vissa detaljer hade emellertid invändningar rests. Sålunda hade ett par folkhögskolor

yrkat, att för varje heltidstjänst i läroämnena borde beräknas 24 undervisningstimmar i veckan under vinterkurs. Överstyrelsen förordade 25 timmar. Beträffande statsbidrag till parallellundervisning har överstyrelsen anfört:

I de infordrade utlåtandena har yrkats, att uppdelning i parallellavdelningar skulle kunna ske icke blott på grund av elevernas förkunskaper och antal utan även med hänsyn till deras studieintresse eller studieriktning. Vid tilldelning av parallellanslag tar överstyrelsen redan nu viss hänsyn härtill genom att medge sådant anslag i större utsträckning i vissa ämnen, såsom språk. Överstyrelsen förordar, att stadgande härom meddelas. Detta bör givetvis gälla samtliga vinter-, sommar- och fortsättningskurser vid folkhögskola.

Dessutom har yrkats, att lika förmånliga normer skulle gälla för sommarkurs som för vinterkurs. Överstyrelsen, som ansluter sig till denna uppfattning, förordar, att 3 § f) andra stycket av förslaget till statsbidragskungörelse blir generellt tillämpligt å samtliga årskurser av vinterkurs, sommarkurs och fortsättningskurs. Därigenom blir det möjligt att anordna parallellundervisning även vid den av överstyrelsen förordade tredje årskursen av vinterkurs.

Statskontoret har erinrat om, att statsbidrag till högre kommunala skolor utgår med 78 procent av lönekostnaderna och att samma procenttal skall tillämpas i fråga om övningslärare vid icke-statliga skolor samt att kommunernas tillskott till lärarlönerna inom folkskolan torde variera mellan cirka 13 och 25 procent. Under sådana omständigheter syntes — även med beaktande av folkhögskolornas begränsade ekonomiska möjligheter — enligt statskontorets mening statsbidraget icke böra sättas högre än 85 procent.

Svenska landstingsförbundets styrelse har anfört, att då folkhögskolornas huvudmän skulle få tillgodogöra sig erlagda hyror för lärarbostäder, någon nämnvärd merbelastning av huvudmännen ej torde bli följden av förslaget om statsbidrag med 90 procent av lärarlönekostnaderna. Styrelsen ansåge sig därför kunna lämna sin anslutning till förslaget, även om det inflytande staten betingat sig över skolorna egentligen motiverade, att lönerna helt bestredes av statsmedel. Styrelsen har slutligen ifrågasatt, om den långt drivna reglering, som sakkunnigförslaget innebure, vore påkallad.

D. Anslagsberäkningar.

Förslagsanslaget till Folkhögskolor: Understöd är för innevarande budgetår uppfört med 3 500 000 kronor. Anslagsbelastningen under det sistförflutna budgetåret utgjorde omkring 3 636 000 kronor.

Lärarlönesakkunniga ha med utgångspunkt i förhållandena under arbetsåret 1948/49 beräknat de sammanlagda lönekostnaderna vid folkhögskolorna enligt de sakkunnigas förslag till 4 929 440 kronor och 90 procents statsbidrag härå till 4 436 496 kronor.

I sina anslagsäskanden för budgetåret 1951/52 har *skolöverstyrelsen* föreslagit höjning av anslaget till 4 500 000 kronor. Därvid har överstyrelsen utgått från de sakkunnigas kostnadsberäkningar, varjämte överstyrelsen räknat med en kostnadsökning av 50 000 kronor för två nya folkhögskolor.

E. Föredraganden.

I samband med att genomförande av den i fjol i princip beslutade löne-regleringen för folkhögskolans lärare föreslås, bör en omprövning av statsbidragsgrunderna för denna skolform ske.

Enligt nuvarande statsunderstödsbestämmelser rörande folkhögskolorna utgå bidragen dels i form av vissa grundanslag till kurserna, dels såsom lönetillägg av olika slag till lärarna. Det sammanlagda bidragets storlek är väsentligen beroende på kursernas antal och omfattning. Enligt lärarlönesakkunnigas förslag skall statsunderstödet helt ställas i relation till löner och arvoden åt lärarna. Härigenom vinnes framför allt, att antalet bidragsformer nedbringas. Det föreslagna systemet nödvändiggör, att staten betingar sig viss bestämmanderätt i fråga om undervisningens omfattning och lärartjänsterna, såvitt avser den statsunderstödda delen av skolans verksamhet. Enligt sakkunnigförslaget skall statsbidraget till lärarlönekostnadernas bestridande utgöra 90 procent. De sakkunniga ha därmed avsett, att skolornas bidrag, 10 procent, skulle proportionellt motsvara deras nuvarande skyldighet att tillhandahålla lärare fri bostad eller ersättning härför, vilken skyldighet bortfaller vid löneregleringen. Relationen mellan nu utgående statsbidrag och skolornas bidrag till lärarlönekostnaderna skulle alltså i huvudsak bibehållas. I den mån den föreslagna grunden för beräkningen av statsbidragets storlek skulle komma att medföra någon förskjutning av nämnda relation skulle denna enligt vad de sakkunniga anfört i regel utfalla till skolornas förmån. Vid remissbehandlingen av sakkunnigförslaget har Svenska landstingsförbundets styrelse invänt, att den avsedda statskontrollen över undervisningen skulle beröva skolorna den frihet, de nu i vissa avseenden äga i fråga om undervisningens anordnande, varjämte statskontoret föreslagit något lägre statsbidragsprocent än de sakkunniga.

Jag ansluter mig till de sakkunnigas förslag till statsbidragsgrunder.

Enligt det föreslagna statsbidragssystemet skall skolöverstyrelsen regelmässigt i förväg bestämma omfattningen av den undervisning, för vilken bidrag må utgå. För vinterkurs skall överstyrelsen sålunda bestämma antalet veckor, antalet icke-ordinarie ämneslärartjänster med full tjänstgöring samt antalet timlärar- och övningslärartimmar. Härvid skall undervisnings-skyldigheten för ämneslärarpersonalen beräknas enligt vissa regler (för rektor till 14—22 veckotimmar och för lärare med full tjänstgöring till 26

veckotimmar, med vissa höjningar då övningsämne ingår). För sommarkurs, fortsättningskurs och folkbildningskurs skall överstyrelsen fastställa antalet timmar för icke-ordinarie lärare. Överstyrelsen skall i regel tillämpa vissa bestämmelser om minimiantal elever i kvinnlig och manlig avdelning, i första och andra årskurs samt i fortsättningskurs m. m. (till största delen motsvarande nu gällande bestämmelser), varjämte vid medgivande till anordnande av parallellavdelning vissa allmänna regler beträffande minimiantal elever böra iakttagas. I ringa omfattning skall studiecirkelverksamhet för skolans elever få ingå i det timal, för vilket statsbidrag må utgå. Statsbidraget skall utbetalas av skolöverstyrelsen i efterskott för arbetsår (den 1 oktober—den 30 september). Under löpande arbetsår skall emellertid utbetalas förskott med 90 procent av det för arbetsåret beräknade statsbidraget. I övrigt torde detaljerna i sakkunnigförslaget icke här behöva beröras. Mot de sakkunnigas förslag härutinnan finner jag i huvudsak icke anledning till erinran. Jag kan icke tillstyrka skolöverstyrelsens framställning beträffande statsbidrag för tredje årskurs och för parallellavdelning, inrättad med hänsyn till elevernas studieintresse eller studieriktning.

Vid bedömande av hur det ekonomiska ansvaret för folkhögskolornas lärarpersonal skall fördelas mellan staten och skolorna bör också tagas hänsyn till pensionskostnaderna. Skyldigheten att bidra till bekostandet av lärarnas pensionering är betungande för folkhögskolorna. Det synes skäligt, att folkhögskolorna erhålla statsunderstöd även för bestridande av de fortlöpande, huvudmannen åvilande avgifterna för pensionering av lärarpersonalen. Jag föreslår därför, att huvudmansavgifterna skola inräknas i de kostnader, å vilka statsbidrag med 90 procent skall utgå. Detta bör, såvitt avser ämneslärare, gälla endast beträffande ordinarie tjänster och av skolöverstyrelsen godtagna extra ordinarie tjänster. Ingår i övningslärartjänst såväl statsbidragsberättigade som icke statsbidragsberättigade timmar, bör statsbidrag utgå endast till den del av huvudmansavgiften, som svarar mot den statsbidragsberättigade delen av lönen. Också statsbidraget till huvudmansavgifterna bör utbetalas till skolorna, vilka själva böra ombesörja inbetalningen av dessa avgifter till statens pensionsanstalt.

De föreslagna statsbidragsreglerna böra gälla från och med den 1 oktober 1951. För tiden dessförinnan räknar jag med oförändrade understödsgrunder. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att meddela erforderliga bestämmelser rörande det nya statsbidragssystemet. Förslagsanslaget till understöd åt folkhögskolor torde för nästa budgetår böra uppräknas till 4 500 000 kronor. Vid anslagsberäkningen har jag räknat med 12 procent förhöjning av lönerna. Till bestridande av den merkostnad, som uppkommer med hänsyn till den beslutade höjningen av det rörliga tillägget till 32 (33) procent, ha medel anvisats under tolfte huvudtiteln.

Under åberopande av vad sålunda anförts hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig förordade ändrade grunder för statsunderstöd åt folkhögskolor,

b) till *Folkhögskolor: Understöd* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

6. Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter.

Detta förslagsanslag är nu uppfört med 1 200 000 kronor. Medelsbehovet för nästa budgetår påverkas av den från och med innevarande budgetår genomförda löneregleringen för övningslärare. Denna har emellertid icke avseende å undervisning i hushållsgöromål, som i särskild anstalt anordnas av landsting, hushållningssällskap eller annan av Kungl. Maj:t för ändamålet godkänd organisation, varför medel alltjämt böra beräknas under detta anslag till dyrtidstillägg åt vissa vid dylika anstalter anställda lärarinnor i hushållsgöromål. Medelsbehovet påverkas vidare av löneregleringarna för lärare vid de statsunderstödda privatläroverken, fackskolan i Uppsala och handarbetsseminarierna. I fortsättningen torde anslaget endast komma att belastas med utgifter för dyrtidstillägg — förutom åt nyssnämnda lärarinnor i hushållsgöromål — åt vissa lärare, som i samband med löneregleringar icke underkastat sig de nya lönebestämmelserna. Det är vanskligt att uppskatta medelsbehovet. Jag förordar, att anslaget uppföres med i förslaget till riksstat preliminärt beräknat belopp eller 50 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Dyrtidstillägg åt lärare vid vissa statsunderstödda undervisnings- m. fl. anstalter* för budgetåret 1951/52 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

Vad föredragande statsrådet sålunda under punkterna 1—6 hemställt, däri statsrådets övriga ledamöter instämma, bifaller Hans Maj:t Konungen samt förordnar, att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse, bilaga vid detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Hans Löwbeer.